

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ІМЕНІ П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО**

Кафедра теорії та історії культури

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з наукової роботи
Берегова О. М.

**КОМУНІКАТИВНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МУЗИКАНТА:
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
КОНТЕКСТ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
для аспірантів**

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 034 «Культурологія»

Освітній рівень: третій освітньо-науковий рівень вищої освіти

Ступінь вищої освіти: «Доктор філософії»

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ІМЕНІ П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО**

Кафедра теорії та історії культури

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор
з наукової роботи
Берегова О. М.

**КОМУНІКАТИВНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ
НАУКОВЦЯ:
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
КОНТЕКСТ
РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
для аспірантів
СИЛАБУС**

Галузь знань: **03** «Гуманітарні науки»

Спеціальність: **034** «Культурологія»

Освітній рівень: **третій освітньо-науковий рівень вищої освіти**

Ступінь вищої освіти: **«Доктор філософії»**

Київ – 2018 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни (силабус) «**Комунікативні компетентності науковця: психолого-педагогічний контекст**» (1-2 семестр) для аспірантів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти в галузі знань 03 «Гуманітарні науки», за спеціальністю 034 «Культурологія». 20 с.

«_____»_____ 2018 року. 20 с.

Укладач: **Андрущенко Т. В.**, доктор політичних наук, професор

Рецензенти: **Ставицька С. О.**, доктор психологічних наук, професор Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Робочу програму з навчальної дисципліни затверджено на засіданні Науково-аналітичної ради Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. Протокол від 22.05.2018 року № 9.

Голова Науково-аналітичної ради,
доктор мистецтвознавства, професор _____ Берегова О. М.

Робочу програму з навчальної дисципліни погоджено з гарантом освітньо-наукової програми

Гарант освітньо-наукової програми
доктор культурології, в.о.професора _____ Кривошея Т. О.

Робочу програму з навчальної дисципліни перевірено

Завідувач відділу аспірантури та докторантури
кандидат мистецтвознавства, доцент _____ Путятицька О. В.

Схвалено Вченою радою НМАУ ім. П. І. Чайковського для аспірантів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти в галузі знань 03 «Гуманітарні науки», за спеціальністю 034 «Культурологія».

Протокол від «01» червня 2018 року №10

Обсяг курсу – 120 годин
 Лекційних – 46 годин
 Семінарських – 14 годин
 Самостійних – 60 годин
 Іспит

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Комунікативні компетентності науковця: психолого-педагогічний контекст»

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів –4	03 Гуманітарні науки	Дисципліни, які забезпечують набуття професійних компетентностей. Дисципліни фундаментальної підготовки
Модулів – 3		Рік підготовки: 1-й
Змістових модулів –3		
Індивідуальне науково-дослідне завдання	Освітньо-кваліфікаційний рівень: третій освітньо-науковий рівень вищої освіти	Семестр: 1, 2-й
Загальна кількість годин - 120		Лекції: 46 год.
		Практичні, семінарські: 14 год.
		Самостійна робота: 60 год.
		Вид контролю: залік Іспит

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Комунікативні компетентності науковця: психолого-педагогічний контекст» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки аспірантів, асистентів-стажистів відповідно до навчального плану.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинні опанувати аспіранти, асистенти-стажисти відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Комунікативні компетентності науковця: психолого-педагогічний контекст», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень аспірантів, асистентів-стажистів.

Метою вивчення навчальної дисципліни є розкриття психологічних механізмів та закономірностей комунікативних компетентностей музикантів; сприяння в оволодінні системою знань про форми, види та функції спілкування; розширення навичок ефективної комунікативної взаємодії у соціальному середовищі майбутніх музикантів, шляхом підвищення компетентності стосовно прийомів та методів ефективного спілкування, систематизація наявних знань із теорії спілкування для створення найбільш оптимального алгоритму ефективної комунікації у професійній сфері.

Основними **завданнями** даної дисципліни є розкриття змісту базових теоретичних психолого-педагогічних засад комунікативної сторони спілкування, опанування здобувачами вищої освіти навичок усвідомленого використання комунікативних технологій, розпізнавання й упередження маніпуляції у спілкуванні, використання мовних і позамовних засобів комунікації музикантами, сприяння формуванню комунікативних професійно важливих навичок у майбутніх музикантів, педагогів музики.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми аспіранти повинні **знати:**

- сутність ключових понять комунікативістики, в тому числі – комунікативної компетентності науковця;
- цілі та завдання комунікації, підтримання корпоративної культури між науковцями;
- наукові підходи до виділення рівнів, стилів і видів спілкування, психологічних каналів передачі інформації;
- основні канали передачі інформації, вербальні й невербальні засоби комунікації;
- специфіку міжособистісного спілкування;
- види комунікативних технологій і психотехнік, що використовуються в професійній діяльності музикантів, прийоми професіоналізації психотехніки мовлення;

- особливості репрезентації відомостей засобами масової інформації;
- способи встановлення й підтримання, своєчасного закінчення комунікативного контакту;

уміти:

- здійснювати діагностику соціокомунікативної ситуації;
- алгоритмізувати власні дії в залежності від умов і цілей комунікативного процесу;
- організовувати діалог у професійно значущих ситуаціях, обирати найбільш доцільний тип спілкування;
- розпізнавати інтенції (наміри, мотиви) особи, з якою відбувається спілкування, а також маніпуляції в спілкуванні;
- організувати комунікативну взаємодію, обирати оптимальні засоби комунікативного впливу на співрозмовника й нейтралізація у разі необхідності негативних проявів мовленнєвої поведінки у конфліктних ситуаціях.

що забезпечують формування практичних **компетенцій**:

- здатність до конгруентної вербальної та невербальної презентації себе;
- вміння вільно та тактично висловлюватись, володіння культурою спілкування;
- здатність до активного слухання, гнучкості та креативності у спілкуванні;
- здатність до аналізу та оцінки комунікативної діяльності співрозмовника;
- здатність до ефективного спілкування у спільній діяльності (запобігання та розв'язання конфліктів, прийняття спільного рішення);
- здатність адекватно застосовувати психологічні прийоми та методи комунікативної взаємодії у майбутній професійній діяльності.

Кількість годин відведених навчальним планом на вивчення дисципліни становить 120 години (4 кредити ECTS), із них аудиторних – 60 год., лекцій – 46 год. , семінарських занять –14, самостійної роботи – 60 год. Залік. Екзамен.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем «Комунікативні компетентності науковця: психолого-педагогічний контекст»	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН					
	Денна форма					
	Обсяг годин Загальний	Обсяг годин Аудиторних	у тому числі			
Теоретичні Лекції			Практичні Семінарські	Самостійна робота	Контрольний модуль	
МОДУЛЬ I. Професійна комунікація науковця як складова спілкування в межах інформаційно-комунікативного простору						
Тема 1. Поняття інформаційно-комунікативного простору.	8	4	4		4	
Тема 2. Спрямованість та види професійного спілкування.	8	4	4		4	
Тема 3. Психолого-педагогічні канали передачі та сприйняття інформації.	8	4	4		4	
Тема 4. Рівні та стилі спілкування.	12	6	4	2	6	
Разом за модулем I:	36	18	16	2	18	
МОДУЛЬ II. Міжособистісне спілкування у професійній діяльності науковця						
Тема 5. Сутність ділового спілкування, його особливості в умовах діяльності науковця.	12	6	6		6	
Тема 6. Мистецтво постановки запитань і підтримання ділової бесіди.	12	6	4	2	6	
Тема 7. Поняття мовленнєвих конфліктів. Способи їх попередження, шляхи подолання.	12	6	4	2	6	
Тема 8. Маніпуляції в спілкуванні: їх розпізнання та нейтралізація.	12	6	4	2	6	
Разом за модулем II:	48	24	18	6	24	
МОДУЛЬ III. Технології ефективної комунікації						
Тема 9. Психотехніки активного слухання, комунікативної діагностики співрозмовника, встановлення його психологічних особливостей і стану.	12	6	4	2	6	
Тема 10. Особливості здійснення зв'язків в умовах діяльності музиканта. Чинники успішного спілкування.	12	6	4	2	6	
Тема 11. Взаєморозуміння і взаємодія у спілкуванні. Технологія проектування та здійснення комунікацій.	12	6	4	2	6	1
Разом за модулем III:	36	18	12	6	18	
РАЗОМ ЗА МОДУЛЕМ I+II+ III:	120	60	46	14	60	1

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. МОДУЛЬ I. Професійна комунікація науковця як складова спілкування в межах інформаційно-комунікативного простору

Тема 1.

Поняття інформаційно-комунікативного простору

- Поняття професійної комунікації та комунікативної компетентності.
- Інформаційно-комунікативний простір та його складові.
- Погляди представників різних напрямів психології на професійну комунікацію як складову спілкування.
- Комунікативні здібності людини та їх вплив на ефективність спілкування.
- Видозміна комунікативної компетентності як ознака прогресивного суспільства.

Основні поняття: комунікація, інформація, інформаційно-комунікативний простір, професійна комунікація, комунікативна компетентність, спілкування, здібності, комунікативні здібності.

Суть: Розглядаються поняття інформаційно-комунікативного простору, професійної комунікації та комунікативної компетентності, їхні складові; погляди представників різних напрямів психології на проблему структури особистості та практику спілкування; здібності та їхні різновиди; взаємозв'язок комунікативних здібностей та ефективності спілкування; комунікація у сучасному світі (чати, онлайн-переписки, смс-повідомлення, онлайн-спілкування та інше).

Список рекомендованої літератури: 1, 20, 56, 60.

Тема 2.

Спрямованість та види професійного спілкування.

- Поняття про спілкування та його багатогранність.
- Функції спілкування. Структура спілкування.
- Сторони спілкування (інтерактивна, перцептивна, комунікативна).
- Особливості професійного спілкування у музикантів. Види та спрямованість професійного спілкування.
- Психологія спілкування та її зв'язок з іншими науками

Основні поняття: спілкування, комунікація, інтеракція, перцепція, соціальні норми, роль, функції спілкування, структура спілкування, види спілкування, фасцинація, стилі спілкування, атракція, міжособистісний простір, візуальний контакт, експресивні реакції, комунікативні жести, підкреслюючі жести, модальні жести.

Суть: Розглядається поняття спілкування як обмін думками, почуттями, переживаннями, як один із видів людської діяльності, як специфічна соціальна форма інформаційного зв'язку. Розмежовуються

поняття «спілкування» і «комунікація». Психологічна культура як одна із умов успішного спілкування.

Функції спілкування: контактна, інформаційна, спонукальна, координаційна, розуміння, емотивна, встановлення стосунків, намагання впливу; регулювання спільної діяльності; пізнання; формування свідомості людини; самовизначення індивіда як фактор розвитку суспільства, як фактор розвитку особистості.

Структура спілкування: комунікативна сторона, інтерактивна сторона, перцептивна сторона.

Список рекомендованої літератури: 1, 3, 23, 38, 43.

Тема 3.

Психолого-педагогічні канали передачі та сприйняття інформації

- Загальне поняття «мови» як засобу передачі інформації. Різновиди мови у тварин та людей.

- Вербальні та невербальні засоби спілкування.

- Типи сприймання інформації.

- Шляхи та методи успішного передавання інформації(я-повідомлення, ти-повідомлення).

Основні поняття: мова, мовлення, монологічне мовлення, діалогічне мовлення, внутрішнє мовлення, зовнішнє мовлення, кінестети, аудіали, візуали, я-повідомлення, ти-повідомлення.

Суть: Поняття про спілкування. Засоби спілкування: мова і мовлення в психічному розвитку людини. Невербальні засоби спілкування, їх роль у діяльності вчителя. Види мови і мовлення: монологічне, діалогічне; усне, письмове; внутрішнє, зовнішнє. Елементи мови і мовлення. Функції мови і мовлення: експресивна, змістова. Типи сприймання інформації: кінестети, аудіали, візуали. Шляхи передачі інформації, правильне формулювання бажаного.

Список рекомендованої літератури: 33, 34, 35, 43, 50.

Тема 4.

Рівні та стилі спілкування

- Рівні спілкування.

- Спілкування як фактор розвитку психіки;

- Спілкування в процесі життєдіяльності людини.

- Спілкування в процесі розв'язання ситуацій та взаємодія в ході їх розв'язання.

- Стилi спілкування.

Основні поняття: спілкування, психіка, особистість, стиль спілкування.

Суть: Розглядаються рівні спілкування – макрорівень, мезорівень, мікрорівень; Роль спілкування у житті та діяльності людини; роль спілкування у розвитку особистості; стилі спілкування: зовнішня –

внутрішня; м'яка – жорстка; подавляюча (пригнічуюча) – підбадьорююча (заохочуюча); груба – доброзичлива; суха – емоційна (В. М. Мясичев).

Список рекомендованої літератури: 6, 15, 24, 30, 62.

4. 2. МОДУЛЬ II. Міжособистісне спілкування у професійній діяльності науковця

Тема 5.

Сутність ділового спілкування, його особливості в умовах діяльності науковця.

- Загальна характеристика ділового спілкування, функції, види та структура.

- Підготовка до ділової бесіди. Підготовка до переговорів. Вступ у діловий контакт.

- Прийоми, що підвищують ефективність ділового спілкування. Техніка встановлення контакту. Переговори по телефону.

- Мистецтво компліменту в діловому спілкуванні. Психологічна сутність та мета компліменту у діловому спілкуванні. Відмінність компліменту від лестощів і похвали.

- Види компліменту та шляхи його правильного використання у діловому спілкуванні.

Основні поняття: ділове спілкування, бесіда, дебати, переговори, дискусія, комплімент, лестощі, похвала.

Суть: Розкривається загальна характеристика ділового спілкування, функції, види та структура; підготовчі етапи до проведення та проходження ділової бесіди; суть компліменту, відмінність компліменту від похвали та лестощів; використання компліменту у діловому спілкуванні.

Список рекомендованої літератури: 5, 27, 39, 55, 44.

Тема 6.

Мистецтво постановки запитань і підтримання ділової бесіди

- Бесіда як основна форма спілкування та її види.

- Психологічні вимоги підготовки до бесіди. Етапи проведення індивідуальної ділової бесіди.

- Особливості проведення ділових нарад і зборів. Основні вимоги до головуючого на нарадах і зборах.

- Мистецтво побудови та постановки запитань.

Основні поняття: бесіда, індивідуальна бесіда, групова бесіда, ритуальна бесіда, глибинно-особистісна бесіда, ділова бесіда, нарада, збори, запитання, питання.

Суть: Розкривається поняття бесіди к однієї із форм спілкування. Розглядаються види бесід; етапи підготовки до проходження та проведення

бесіди. Бесіда в контексті нарад та зборів. Правильна побудова та постановка запитань.

Список рекомендованої літератури: 20, 21, 26, 58, 63.

Тема 7.

Поняття мовленнєвих конфліктів.

Способи їх попередження, шляхи подолання

- Загальна характеристика поняття «конфлікт» та «конфліктна ситуація».
- Види конфліктів. Мовленнєві конфлікти як один із видів конфліктів.
- Мовні бар'єри комунікації (фонетичний, семантичний, стилістичний, логічний) як причини мовленнєвих конфліктів.
- Стратегія попередження та подолання конфліктів.

Основні поняття: конфлікт, конфліктна ситуація, внутрішньоособистісні конфлікти, міжособистісні конфлікти, міжгрупові, мовленнєві конфлікти, соціальні конфлікти, бар'єри комунікації.

Суть: Типи, види конфліктів, їх особливості. Суб'єктивні та об'єктивні, внутрішні та зовнішні причини виникнення конфліктів. Загальні та приватні причини виникнення конфліктів. Внутрішньо-особистісні, міжособистісні та групові конфлікти. Соціальні конфлікти. Мовленнєві конфлікти. Мовні бар'єри як причина мовленнєвих конфліктів. Шляхи попередження та подолання конфліктів.

Список рекомендованої літератури: 4, 6, 10, 12, 16.

Тема 8.

Маніпуляції в спілкуванні: їх розпізнання та нейтралізація

- Маніпуляція – як засіб отримання бажаного. Суть маніпуляції та види.
- Маніпулятивні способи подачі інформації
- Психологічні маніпуляції та їх різновиди
- Основні прийоми нейтралізації маніпуляцій

Основні поняття: маніпуляція, маніпулятор, навіювання, переконання, зараження, наслідування, деструктивна критика, конструктивна критика, ігнорування, прохання, примус, маніпуляція, формування прихильності, паніка, чутки, мода.

Суть: Розглядаються поняття маніпуляція та маніпулятивний вплив; маніпулятивні способи подачі інформації (вміле оперування порівняльними даними; напівправа; дроблення подачі інформації; часте повторення простих гасел і закликів; використання різних стилістичних фігур); психологічні маніпуляції та їх різновиди («роздратування опонента», «використання незрозумілих слів і термінів», «приголомшення темпом обговорення», «переведення суперечки в сферу домислів», «читання думок про підозру», «відсилання до «вищих інтересів» без їхньої розшифровки», «судження типу «Це банально!», «Карфаген повинен бути зруйнований», «недосказаність з натяком на особливі мотиви», «посилання на авторитет», «обвинувачення в утопічності ідей», «лестоці або комплімент», «помилковий

сором», «помилковий сором з наступним докором», «приниження іронією», «демонстрація образи», «авторитетність заяви», «відвертість заяви», «подвійна бухгалтерія», «мнима неуважність», «мнине нерозуміння», «утішні звороти мови», «опора на минулі заяви», «навішення ярликів», «підміна істинності корисністю», «лінгвістична косметика», «видима підтримка», «зведення факту (аргументу) до особистої думки», «замовчування», «напівправа», «неправа», «метод батого і пряника!», «примус до суворо однозначної відповіді»); та основні прийоми нейтралізації маніпуляцій (відкрите обговорення неприпустимості використання маніпуляцій; викриття «виверту» - розкриття його суті; повторне нагадування про неприпустимість застосування «вивертів»; «виверти на виверти»).

Список рекомендованої літератури: 1, 5, 31, 45, 48.

4. 3. МОДУЛЬ III. Технології ефективної комунікації

Тема 9.

Психотехніки активного слухання, комунікативної діагностики співрозмовника, встановлення його психологічних особливостей і стану

- Активне слухання як невід'ємний процес успішного спілкування.
- Стили і прийоми активного слухання. Професійного слухання. Елементи та техніки активного слухання.
- Комунікативна діагностика співрозмовника (ефект ореолу та гало-ефект).

Основні поняття: слухати, чути, активне слухання, професійне слухання, ефект ореолу, гало-ефект.

Суть: Розкривається поняття активного слухання як невід'ємного процесу успішного спілкування; стилі та прийоми активного слухання; елементи та техніки активного слухання (активна поза; щира увага до співрозмовника; зосереджене мовчання);

Список рекомендованої літератури: 1, 5, 27, 39, 52.

Тема 10.

Особливості здійснення зв'язків в умовах діяльності науковця.

Чинники успішного спілкування.

- Поняття, критерії та рівні успішності спілкування.
- Комунікабельність, контактність, комунікативна сумісність.
- Гендерні аспекти спілкування. Статеві-рольові стереотипи.
- Стратегії та чинники успішного спілкування

Основні поняття: успішність спілкування, комунікабельність, контактність, комунікативна сумісність, фемінне спілкування, мускулінне спілкування, андрогінне спілкування, стереотип.

Суть: Розглядається значення успішності спілкування, ознаки, причини та передумови успішного спілкування, вплив гендерних особливостей особистості та її ролі у спілкуванні, існуючих статево-рольових стереотипів та їхню роль у процесі успішного спілкування; стратегії та шляхи успішного спілкування.

Список рекомендованої літератури: 7, 8, 11, 13, 15.

Тема 11.

Взаєморозуміння і взаємодія у спілкуванні.

Технологія проектування та здійснення комунікацій

- Мистецтво розуміння. Основні прояви розуміння.
- Розуміння мови в міжособистісному спілкуванні. Психологічна сутність розуміння і його складові.
- Бар'єри комунікації
- Рекомендації з удосконалювання ефективності розуміння

Основні поняття: розуміння, бар'єри комунікації, ефективність розуміння.

Суть: Основні прояви розуміння: дізнання, виявлення причин, визначення наслідків.

Психологічна сутність розуміння і його складові: об'єднання в єдине ціле, виділення проміжних елементів, побудова гіпотези.

Бар'єри комунікації (естетичний, інтелектуальний, смисловий, мотиваційний, психологічний, моральний та ін.) як причини відсутності взаєморозуміння та взаємодії.

Рекомендації з удосконалювання ефективності розуміння: урахування етнографічних особливостей мови; використання специфіки професійної мови свого співрозмовника; послідовність, точність і логічність викладу своїх думок; мистецтво управління увагою співрозмовника.

Список рекомендованої літератури: 24, 36, 47, 59, 62.

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Курс «Комунікативні компетентності науковця: психолого-педагогічний контекст» вивчається протягом першого року навчання аспірантів і асистентів–стажистів і передбачає теоретичне лекційне навчання, семінарські і практичні заняття та самостійну роботу.

В процесі занять, поряд із традиційними методами, активно застосовуються сучасні форми подачі матеріалу і роботи зі аспірантами - «case study» (метод кейсів, або ситуаційних завдань), тренінгові практики, інтерактивні методи тощо.

Метод кейсів є глибоким, багаторівневим дослідженням окремих явищ або процесів, дозволяє розібратися в суті, фокус уваги спрямовує на глибину, причину того чи іншого феномену. Даний метод має на меті, в першу чергу, напрацювати навички у пошуку рішень. Дослідивши ситуацію, аспіранти повинні запропонувати варіанти вирішення проблемних аспектів і обрати

найбільш відповідні. Важливим фактором є те, що кейси є максимально наближеними до реальних проблем та явищ та використовують актуальний фактичний матеріал, що дає можливість аспіранту на основі наявних у нього знань, умінь та досвіду напрацьовувати підходи до розв'язання тих або інших прикладних завдань.

До інтерактивних методів навчання також відносимо тематичні круглі столи. Такий дискусійний майданчик дає можливість у процесі ролівої взаємодії наблизитися до реальної практики, набути певні професійні навички та досвід.

6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль успішності аспірантів проводиться з врахуванням поточного і підсумкового оцінювання відповідно до навчально-методичних вимог. Система рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переводу до національної та європейської (ECTS) шкали представлені в таблиці.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	Зараховано
82–89	B	добре	
7481	C		
6473	D	задовільно	
6063	E		
3559	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)	не зараховано (з можливістю повторного складання)
034	F	незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

Форми поточного контролю аспірантів

- Ведення конспекту (короткий виклад лекційного матеріалу)
- Конспекти першоджерел (даний вид робіт дає можливість аспіранту пізнати глибше досліджувану тему / предмет)
- Доповідь на семінарському занятті.
- Доповнення на семінарському занятті.
- Письмова самостійна робота / есе (коротке письмове завдання протягом семінарського заняття з актуальних, дискусійних тем)
- Творчий проект (оцінюється найбільше, оскільки вимагає глибокої, розгорнутою презентації на обрану тему)

- Тематичне тестування
- Модульна контрольна робота / тест

Критерії оцінювання знань аспірантів

При усних відповідях

- Повнота розкриття питання. З'ясування змісту проблеми, знання літературних джерел, фактичних даних тощо.
- Логічність викладення матеріалу, культура мовлення.
- Аргументованість, впевненість викладу матеріалу.
- Використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо).
- Аналітичні міркування, уміння робити порівняння, умовиводи, висновки.
- Аналізувати теоретичні проблеми враховуючи світові та вітчизняні тенденції.

При виконанні письмових завдань

- Повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладу матеріалу, фактичних даних, прикладів, порівнянь тощо.
- Цілісність, систематичність, логічна послідовність, уміння формулювати висновки.
- Творчих характер виконання письмового завдання.
- Акуратність оформлення письмової роботи відповідно до окреслених вимог викладача.
- Підсумкова рейтингова оцінка має враховувати участь аспіранта у наукових / творчих аспірантських заходах: конференція, конкурсах, олімпіадах, наукових / творчих гуртках тощо.
- При згоді аспіранта, до відомості обліку успішності може бути проставлена екзаменаційна оцінка на підставі поточного рейтингового балу.
- Аспірант може підвищувати оцінку задовільно або добре, яку він отримав за результатами поточного контролю, складанням семестрового екзамену.

7. ОРІЄНТОВНИЙ СПИСОК КОНТРОЛЬНИХ ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Поняття «спілкування» та «комунікація»: спільне та відмінне.
2. Спілкування як цінність.
3. Ділове спілкування в творчих колективах.
4. Види спілкування.
5. Вербальні засоби спілкування.
6. Невербальні засоби спілкування.
7. Фактори ефективного спілкування.
8. Особливості творчої особистості, що впливають на ефективність спілкування.
9. Екстравертованість, інтровертованість.
10. Емпатійність.
11. Конфліктність і агресія.
12. Теорії міжособистісної взаємодії.
13. Майстерність педагогічного спілкування.
14. Особливості спілкування «учень – педагог музики».
15. Комунікативна культура педагога.
16. Характеристика соціальної перцепції.
17. Візуальна психодіагностика.
18. Особливості поведінки у конфліктній ситуації.
19. Маніпулятивна модель спілкування.
20. Психологічні аспекти спілкування педагога музики з учнем.
21. Соціально-психологічний портрет особистості науковця.
22. Стили педагогічного спілкування.
23. Структура особистісно-групового педагогічного спілкування в музичній школі.
24. Учбові конфлікти.
25. Правила та особливості педагогічного спілкування.
26. Вправи для розвитку комунікабельності.
27. Моделі спілкування педагога та аспіранта.
28. Техніки ефективної комунікації.
29. Вікові особливості спілкування.
30. Педагогічне спілкування.

8. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Проблема формування та розвиток здібностей у дітей різного віку. Музичні здібності.
2. Психологічний зміст натхнення як творчого стану.
3. Музика як міжнародна мова спілкування.
4. Невербальні засоби спілкування.
5. Комунікативні особливості педагога музики.
6. Міжособистісне спілкування в творчих колективах.

7. Формування комунікативної культури викладача.
8. Мотиви діяльності.
9. Природа особистості в психологічних теоріях.
- 10.Музична пам'ять.
- 11.Розвиток музичного мислення.
- 12.Уява як спосіб подолання сценічного хвилювання.
- 13.Творчість композитора і його характер.
- 14.Роль темпераменту в психічному розвитку.
15. Співвідношення емоцій у музичному творі.
- 16.Моделювання емоцій в музиці.
- 17.Психологічна адаптація до публічного виступу.
- 18.Оптимальний концертний стан.
- 19.Психологічна підготовка науковця до виступу.
- 20.Учитель музики і його учні.
- 21.Формування мотивації навчання.
- 22.Музичний колектив і його керівник. Особливості групової взаємодії.
- 23.Діяльність диригента. Психологічний аспект.
- 24.Музична пропаганда.
- 25.Особливості творчості виконавця.

9. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичним забезпеченням дисципліни «Комунікативні компетентності науковця: психолого-педагогічний контекст» є робоча програма з даного курсу, відповідні підручники, посібники, монографії, наукові статті, перераховані у списку рекомендованої літератури, відео та аудіо матеріали.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аграшенков А. Психология на каждый день. (Советы, рекомендации, тесты). Москва: Вече. АСТ, 1997 462 с.
2. Андреева Г. М. Социальная психология. Москва: Изд-во МГУ, 1988. 415 с.
3. Ануфриева Н. М. Социальная психология: Курс лекций. / Н. М. Ануфриева, Зелинская Т. Н., Зелинский Н. Е. 3-е изд., перераб. и доп. Киев: МАУП, 2000. 136 с.
4. Анцупов А. Я., Шипилов А. И. Конфликтология. Москва: ЮНИТИ, 2000. 359 с.
5. Ахмедов Т. И., Жидко М. Е. Психотерапия в особых состояниях сознания (История, теория, практика) Харьков «Фолио» Москва: «АСТ» 2000. 768 с.
6. Бабосов Е. М. Конфликтология: Учеб. Пособие. Москва.: Тетрасистемс, 2000. 464 с.
7. Белоногова Е. В. Проблема понимания как извлечения опыта // Понимание: опыт мультидисциплинарного исследования / Под. ред. А. А. Брудного, А. В. Уткина, Е. И. Яцуты. Москва: Смысл, 2006. С. 48-52.
8. Бодалев А. А. Психология общения. Москва: «Институт практической психологии»; Воронеж: НПО «МОДЭК», 1996. 256 с.
9. Божович Л. И. Личность и её формирование в детском возрасте. Москва: Просвещение, 1968. 464 с.
10. Бородкин Ф. М., Коряк Н. М. Внимание: конфликт! Новосибирск: Наука, 1989. 189 с.
11. Бубнова С. С. Психологические аспекты профессиональной консультации // Психологический журнал. 1990. № 1. С. 67-72.
12. Булах І. С., Викладач – аспірант: психологія міжособистісних взаємодій: навч.-метод. посіб. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2005. 106 с.
13. Булюбаш И. Д. Я тебя слышу. Феномены языка и речи в практике гештальт-терапевта. Самара: Изд. дом «БАХРАХ-М», 2008. 272 с.
14. Выготский Л. С. Собрание сочинений в 6-ти томах. Т. 4: Детская психология / Под ред. Эльконина Д. Б. Москва: Педагогика, 1984. 432 с.
15. Галицких Е. О. Диалог в образовании как способ становления толерантности: учебно-методическое пособие. Москва: Академический Проект, 2004. 240 с.
16. Гірник А. Б. Конфлікти: структура, ескалація, залагодження. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2003. 172 с.
17. Гиппенрейтер Ю. Б. Общаться с ребенком. Как? Москва: ЧеРо, 1988. 240 с.
18. Головаха Є. І. Психологія людського взаєморозуміння. Київ: Україна: Інститут соціології НАН України, 2002. 700 с.
19. Гулевич О. А. Психология коммуникации: учебное пособие. Москва: НОУ ВПО Московский психолого- социальный институт, 2008. 432 с.
20. Дьяконов Г. В. Основы диалогического подхода в психологической науке и практике. Кировоград: РИО КГПУ им. В.К. Винниченко, 2007. 847 с.

21. Дьяконов Г. В. Психология диалога. К построению теоретической парадигмы. Т. 1. Психология диалога и общения учителя и учащихся. Сб. науч. трудов. Кировоград: Изд-во КГПИ, 1993. С. 13-37.
22. Загальна психологія / За ред.. Скрипченко О. та ін.: Підручник. Київ: Либідь, 2005. 464 с.
23. Казмиренко В. П. Социальная психология организаций. Киев, 1993. 234 с.
24. Касаткін С. Ф. Майстер спілкування. Поради практикуючого психолога. Санкт-Петербург, 2002. С. 23.
25. Кашапов Р. Р. Практическая психология для родителей, или Педагогика взаимности. Москва: АСТ- ПРЕСС КНИГА, 2003. 444 с.
26. Ковалев Г. А. Диалог как форма психологического воздействия // Общение и диалог в практике обучения, воспитания и психологической консультации. Сб. науч. трудов / Под ред. А.А. Бодалева, Г.А. Ковалева. Москва, 1987. С. 13-28.
27. Колесникова Т. И. Психологический мир личности и его безопасность. Москва: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2001. 176 с.
28. Коломинский Я. Л. Психология взаимоотношений в малых группах (общие и возрастные особенности): Учебн. пособ. Минск: ТетраСистем, 2000. 432 с.
29. Кононко О. Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві): Навч. посіб. Київ: Освіта, 1998. 255 с.
30. Корнєв М. Н., Коваленко А. Б. Соціальна психологія: Підручник. Київ, 1995. 432 с.
31. Крысько В. Г. Социальная психология: словарь-справочник. Москва: Харвест, М.: АСТ, 2001. 688 с.
32. Кулагина И. Ю. Возрастная психология (Развитие ребенка от рождения до 17 лет). Москва: Изд-во УРАО, 1997. 175 с.
33. Куницына В. Н., Казаринова Н. В., Погольша В. М. Межличностное общение: Учеб. для вузов. Санкт-Петербург: Питер, 2001. 544 с.
34. Лабунская В. А., Менджерицкая Ю. А., Бреус Е. Д. Психология затруднительного общения: Теория. Методы. Диагностика. Коррекция: Учеб.пособ. для студ. высш. учеб. Заведений. Москва: Академия, 2001. 288 с.
35. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. Учеб.пособие для студ. вузов, обучающихся по направлению и спец. «Психология», «Клиническая психология». Москва: Смысл; Издательский центр «Академия», 2004. 346 с.
36. Лисина М. И. Общение детей со взрослыми и сверстниками: общее и различное // Исследования по проблемам возрастной и педагогической психологии. Москва, 1980. С. 3 – 32.
37. Лисина М. И. Общение, личность и психика ребенка / Российская академия образования; Московский психолого-социальный ин-т / Ред., авт. вступ. ст. и сост. А. Г. Ружская. 2. изд. Москва-Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2001. 384 с.
38. Максименко С. Д. Психологія в соціальній та педагогічній практиці: методологія, методи, програми, процедури. Київ, 1998. 234 с.

39. Морозов А. В. Психология влияния. Санкт-Петербург: Изд-во «Питер», 2000. 512 с.
40. Мухина В. С. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество: Учебник для студ., обуч. по пед. спец..5.изд., стер. Москва: Academia, 2000. 456 с.
41. Немов Р. С. Психология: В 3-х кн. Кн. 1: Общие основы психологии. Москва: Просвещение, 1995. 301 с.
42. Немов Р. С. Психология: В 3-х кн. Кн. 2: Психология образования. Москва: Просвещение, 1995. 496 с.
43. Обозов Н. Н. Психология межличностных отношений. Киев, 1990. 192 с.
44. Панасюк А. Ю. Как победить в споре, или искусство убеждать. Москва: Олимп: ООО «Издательство АСТ-ЛТД», 1998. 304 с.
45. Панкратов В. Н. Психотехнология управления людьми: Практическое руководство. Москва: Изд-во Института Психотерапии, 2001. 336 с.
46. Парыгин Б. Д. Социальная психология как наука. Ленинград, 1967. 263 с.
47. Попова Л. В. Идентификация как механизм общения и развития личности: Методические рекомендации / Л. В. Попова, Г. В. Дьяконов. Москва: МГПИ им. В.И. Ленина, 1988. 31 с.
48. Психология делового преуспевания. Москва: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2001. 304 с.
49. Психология человека от рождения до смерти / Под ред. А. А. Реана. Санкт-Петербург.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2002. 656 с.
50. Психологія: Підручник. / За ред. Трофімов Ю. Л. Київ: Либідь, 2003. 560 с.
51. Развитие личности ребенка. Москва: Прогресс, 1987. 269 с.
52. Рай Л. Развитие навыков эффективного общения. Санкт-Петербург: Питер, 2002. 288 с.
53. Рогов Е. И. Психология общения. Москва: ВЛАДОС, 2007. 350 с.
54. Ройз С. А. Волшебная палочка для родителей. Киев: Ніка-Центр, 2005. 184 с.
55. Семёнова Е. М. Тренинг эмоциональной устойчивости педагога. Учебное пособие. Москва: Изд-во Института Психотерапии, 2002. 224 с.
56. Соціальна психологія / За ред. Л. Є. Орбан. Івано-Франківськ, 1994. 324 с.
57. Станкин М. И. Психология общения: Курс лекций. Москва: Московский психолого-социальный ин-т; Воронеж: МОДЭК, 2000. 304 с.
58. Столин В. В. Внутренний диалог и самоотношение / В. В. Столин, А. В. Визгина // Психологический журнал, 1989. № 6. С. 50-57.
59. Трухін І. О. Соціальна психологія спілкування: Навч. пос. Київ: ЦУЛ, 2005. 336 с.
60. Хрестматия по социальной психологии. Москва, 1994. 342 с.
61. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. Санкт-Петербург: Питер, 1999. 608 с.
62. Цимбалюк І. М. Психологія спілкування: Навч. пос. Київ: Професіонал, 2004. 304 с.
63. Чалова Л. В. Диалог в обучении: соотношение предметного и личностного содержания // Нормы человеческого общения. Тезисы конференции. Нижний Новгород: Изд-во НГЛУ, 1997. С. 220-221.

ЗМІСТ

1. Опис навчальної дисципліни	3
2. Мета і завдання навчальної дисципліни	4
3. Структура навчальної дисципліни	6
4. Програма навчальної дисципліни.....	6
4. 1. МОДУЛЬ I. Професійна комунікація науковця як складова спілкування в межах інформаційно-комунікативного простору	7
4. 2. МОДУЛЬ II. Міжособистісне спілкування у професійній діяльності науковця	9
4. 3. МОДУЛЬ III. Технології ефективної комунікації	11
5. Методи навчання	12
6. Методи контролю.....	13
Форми поточного контролю аспірантів.....	13
Критерії оцінювання знань аспірантів.....	14
7. Орієнтовний список контрольних питань до іспиту	15
8. Орієнтовна тематика рефератів	15
9. Методичне забезпечення	16
10. Рекомендована література.....	17